Aiman Khalid
Ph.D. Scholar (Punjabi)
Lahore College for Women University , Lahore

ایمن خالد
سکالر پی ایچ ڈی (پنجابی)
لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی لاہور

صادق شاہین پنجابی بال ادب دا شاعر

Abstract:

Sadiq Shaheen is a well known poet & writer. He is famous for his Punjabi poetry, riddle, puzzle or folk tales, having unique style and simplicity. He had specialty in poetry writing for children. Poetry and riddles depict his deep love for Punjabi children literature. He has four children's literature poetry books at his credit analysis "Chiriyan Tootay Kaan", "Chanan Wandday Jugnu", "Gallan de vich Gall Likai" & Kach Dian Wangan. He has special expertise in presenting delicate thoughts enveloped with deep insight and devotion. This article throws light on his mastery of children literature and analysis his poetry in terms of presentation of pure inner feelings.

Keywords: Sadiq Shaeen, Folletales, Riddles, Children Literature.

پنجابی زبان ساڈی ماں بولی اے تے پنجابی ادب نثر توں ودھ نظم وچ موجود اے۔ بالاں لئی ادب تخلیق کرنا ہر کسے دے وس دی گل نہیں ایہہ بڑا اوکھا تے محنت طلب کم اے۔ بالاں دے جذبیاں دی ترجمانی لئی کومل تے نازک اکھراں دے نال نال ایہہ خیال وی رکھنا پیندا اے پئی ایہہ بولی اوہناں نوں آسانی نال سمجھ وی آجاوے۔ ایہہ اک انوکھا تے اوکھا تجربہ اے۔ رابعہ اصغر موجب۔

"غرض ایہہ وے پئی ویہویں صدی دا دور بال ادب وچ
اگھڑواں وکھالی دیندا اے۔"(1)

بال ادب دی ترقی لئی دنیا بھر دیاں قوماں ودھ چڑھ کے حصہ لے رہئیاں نیں ایدھی رچت ول خصوصی طور تے توجہ دتی جا رہی اے تاں جے بالاں دی ادبی سک تے ریجھ نوں اک معیاری بال ادب لکھ کے پورا کیتا جاوے۔ جے کر ویکھیا جاوے تے ہر زبان و ادب وچ جدید دور دے جدید تقاضیاں مطابق بال ادب دی اساری اک مثبت قدم اے تے اک مان یوگ کم اے۔ زبان وچ بالاں لئی بے شمار لوک ادب جس نوں انگریزی وچ "Folk Lore" داناں دتا گیا تخلیق ہویا ایس زبان وچ نکیاں نکیاں کہانیاں دے نال نال بال گیت وی لکھے گئے۔ دوجیاں زباناں وانگر ایہہ کہیویں ممکن اے پئی پنجابی زبان وچ بال ادب نہ لکھیا جاندا۔ پنجابی زبان دے وجود وچ آون نال ای بال ادب وی وجود وچ آ گیا۔ زبانی صورت وچ بال ادب دی تاریخ اوہنی ای پرانی اے جنی پنجابی زبان دی تاریخ: امیر خسرو دیاں "بجھارتاں" نوں پنجابی بال ادب دا مڈھلا روپ قرار دتا جا سکدا اے۔ پنجابی وچ ودھیرا بال ادب لکھیا گیا ایہناں وچ صادق شاہین ہوراں دا بال ادب اگھڑواں اے۔ صادق شاہین ہوراں 1953ء وچ احمد پرلما 25 چک تحصیل صادق آباد ضلع رحیم یار خان وچ جمے۔ اوہناں دی تعلیم دوسری جماعت تیکر اے۔ اوہناں داناں اجوکے دور دے شاعراں وچ نمایاں مقام رکھدا اے۔ صادق ہوراں نوں بچپن وچ رسالے پڑھن دا شوق سی تے اوتھوں ای اوہناں دا لکھن ول رجحان ہویا۔ جس وچ اوہ بڑی مہارت نال کامیاب ہوئے نیں۔

صادق شاہین ہوراں دے پیو داناں محمد سلیمان تے ماں داناں رمضان بی بی اے۔ آپ دی اکو وڈی بھین اے تے بھرا کوئی وی نہیں۔ آپ مستری دی ملازمت کردے نیں تے فوج وچ وی 3 سال گزارے۔ صادق ہوراں دا ویاہ 1987ء وچ ہویا۔ جہناں وچوں اوہناں دے 4 پتر تے 2 دھیاں نیں اپنے اُستاد بارے اوہناں دا آکھنا سی کہ میرے پہلے اُستاد شائق

حسین ہاشمی سن جیہڑے ریڈیو پاکستان لئی لکھدے سن۔ اوہناں دی وفات توں بعد رانا ریاست علی میرے اُستاد سن۔ شاعری کرنا بڑا اوکھا کم اے ایہہ اک قدرتی امر اے۔ بال کسے وی قوم دا انملا سرمایہ ہوندے نیں۔ صادق ہوراں اپنیاں لکھتاں وچ بالاں نال محبت دا اظہار کئی تھانواں اُتے کیتا اے جس نوں بال آسانی نال پڑھ وی لیندے نیں تے سمجھ وی لیندے نیں۔ صادق ہوراں موجب۔

"میرا شاعری لکھن دا مقصد ایہہ وے پئی بال ایس
گل توں چنگی طرح جانو ہو جاون پئی ساڈی مادری زبان
بوہت چنگی اے تے ایہدے اُتے کم کرن نال اک ودھیا
انسان پیدا ہو سکدا اے۔ میں اپنی قوم دے بچیاں نوں جگاون
واسطے نظماں لکھنیاں شروع کیتیاں۔"(2)

چڑیاں توتے کاں (2018ء) صادق شاہین ہوراں دی لکھی گئی کتاب ستمبر 2018ء نوں پہلی واری چھاپے چڑھی۔ ایہدے کل 160 صفحے نیں تے ایہدا مل 150 روپے متھیا گیا تے پنجابی بال ادبی بورڈ ولوں چھاپے چڑھی۔ ایہہ کتاب صادق ہوراں دا پہلا شاعری پراگا اے جیہڑا بالاں لئی لکھیا گیا اے۔ اوہناں اپنے پہلے پراگے وچ شعراں راہیں بالاں نوں چنگے انسان بنن دی پریرنا بوہت سوہنے انداز وچ دتی اے۔ کتاب دا انتساب اوہناں دیس پنجاب دے بالاں دے ناں کیتا اے۔ جنہاں نوں اوہناں دی پیاری مٹھی ماں بولی "پنجابی" توں دور کر دتا گیا۔ کتاب دا دیباچہ پروفیسر عاشق روحیل ،لالہ جی، عقیل شافی، اشرف سہیل تے گردیپ سنگھ دیپ ہوراں لکھیا۔ عقیل شافی ہوراں دا صادق شاہین بارے آکھنا سی

"صادق شاہین ہوراں کتاب وچ کدھرے وی کوئی اوکھا
لفظ نہ ورت کے اپنے آپ نوں چارے کونوں انج سمیٹیا
اے جیویں اک ماں اپنے بالاں نوں دھپاں توں بچا کے
اپنی ممتا دی چھاں ہیٹھ لکالیندی اے۔"(3)

صادق ہوراں دیاں نظماں ای نہیں سگوں پوری کتاب سلاہن جوگ اے۔

چانن ونڈدے جگنو صادق شاہین ہوراں اپریل 2019ء نوں پہلی واری چھاپے چڑھائی۔ ایہدے کل 160 صفحے نیں تے ایہدا مل 200 روپے متھیا گیا اے۔ پنجابی بال ادبی بورڈ نے ایہنوں چھاپیا۔ ایس کتاب وچ بالاں لئی سوہنے گیت تے من موہنیاں نظماں شامل کیتیاں گئیاں نیں۔ اوہناں کتاب دا انتساب اپنے بالاں دے ناں کیتا اے جیہدے توں اوہناں دی بچیاں نال سانجھ ظاہر ہوندی اے۔ کتاب دا دیباچہ ڈاکٹر ارشد اقبال ارشد تے عقیل شافی ہوراں لکھیا۔ ایس توں بعد صادق شاہین ہوراں دے اُستاد لالہ جی ولوں "گڑتی" دے سرناویں ہیٹھ اک مضمون شامل اے جیہدے وچ اوہناں دا پیار تے اوہناں لئی دعاواں شامل نیں۔ ڈاکٹر ارشد اقبال ارشد کتاب دے دیباچے وچ گل کردیاں لکھدے نیں

"اک پاسے اوہ بالاں دی ذہنی تربیت کردے دسدے نیں۔
دوجے پاسے بالاں نوں چنگے کم کرن دی پریرنا دیندے نیں فیر
اوہناں دی اپنے پوتریاں دوہتریاں نال محبت وی ایس
کتاب دے صفحے صفحے تے دسدی اے۔"(4)

بالاں لئی اُلیکیا جاون والا ادب منظر تے لیاون وچ اشرف سہیل ہوراں دا وی اک اہم ترین کردار اے۔ پنجابی بال ادبی بورڈ دے چھتر چھاویں چھپن والیاں کتاباں دی

فہرست بڑی لمیری اے۔ ایس گل نوں عقیل شافی ہوراں کتاب دے دیباچے وچ ایہناں شبداں راہیں سراہیا

"اشرف سہیل ہوراں دیاں کوششاں نال ای شاہین ہوراں دیاں بے شمار نظماں انڈیا دے اخباراں تے رسالیاں وچ گرمکھی وچ چھپیاں نیں۔ ایہہ سہرا وی اشرف سہیل دے سر بجیا اے کہ اوہناں صادق شاہین ہوراں دیاں نظماں اکٹھیاں کر کے سکیچ لا کے سوہنی کتاب "چانن ونڈ دے جگنو" چھاپ کے بال ادب وچ سوہنا وادھا کیتا اے۔"(5)

ایس کتاب دے ہر شعر وچ ساہنوں شاہین ہوراں دی کھلی کھلی تے نکھری صورت وکھالی دیندی اے جس وچ پیار، محبت تے شفقت دا نور اُگھڑ کے سامنے آؤندا اے۔ شاہین ہوراں پنجابی زبان وچ شاعری کر کے سچ بولن اُتے عمل کرن دے نال نال اوہناں پنجابی زبان دی من بھروئیں تے چوکھی سیوا کرن دا پکا کر کے اپنی ماں بولی لئی کم کرن دا آدم کیتا تے بڑی حد تیک اوہدے وچ کامیابی نال اپنی جھولی بھری اے۔ صادق ہوراں بارے لالہ جی نے آکھیا

"صادق شاہین ہوراں نے ماں بولی دا انگ انگ سوارن واسطے جیہڑی گڑتی اپنی بال شاعری دی راہیں بالاں نوں دتی اوہ "چانن ونڈ دے جگنو" وچ بڑے بھروئیں رنگ وچ وکھالی دیندی اے۔(6)

گلاں دے وچ گل لکائی (2020ء) وچ صادق شاہین ہوراں ایہہ کتاب پہلی وار چھاپے چڑھائی۔ ایہدے کل 128 صفحے نیں تے ایہدا مل 300 روپے متھیا گیا تے مکتبہ شافی ولوں چھاپے چڑھی۔ ایہہ کتاب بجھارتاں نال سجی اے۔ صادق شاہین ہوراں بالاں لئی شاعری نوں اپنی حیاتی دا مقصد بنا لیا تے ہن تیکر اوہناں دیاں دو کتاباں چھپ چکیاں نیں تے ایہہ بجھارتاں دی کتاب اوہناں ولوں پنجابی بالاں لئی اک ہور تحفہ اے۔ ایس کتاب وچ شامل بجھارتاں بالاں نوں نہ صرف تفریح دین سگوں اوہناں دے علم وچ وادھاوی ہووے گا۔ ایہہ کتاب اوہناں دے پنجابی پیار دے نعریاں نال بھری ہوئی نظریں آوندی اے۔ صادق ہوراں نے پنجابی بالاں لئی بجھارتاں نوں شاعری دا رنگ دے کے اک نویں ریت دا آغاز کیتا اے۔ ایہہ سبھ کجھ اوہناں اپنی ماں بولی وچ لکھ کے اپنا فرض ادا کیتا اے۔

کچ دیاں ونگاں (2021ء) ایہہ کتاب پہلی وار چھاپے چڑھی۔ ایہدے کل 128 صفحے نیں تے ایہدا مل 400 روپے متھیا گیا اے تے اینوں مکتبہ شافی ولوں چھاپے چاڑھیا گیا۔ "کچ دیاں ونگاں" گیت پراگا اے جیہدے وچ ہر موضوع نوں بڑے سوہنے تے سلکھنے انداز وچ جدت دی کسوٹی تے پورا اُتار کے لکھیا گیا اے۔ سوکھے اکھر، زبان دی چاشنی، طنز تے تکرار، جاگدیاں اکھاں دے سفنے گیتاں نوں خوب شنگھار دے نیں۔ صادق شاہین بال ادب داوڈاناں اے جہناں بڑی چھیتی اکھوں اوہلے ہوئے بال ادب دے قافلے نال رل کے اپنا پندھ سوکھا لا کیتا اے۔ "کچ دیاں ونگاں" گیت پراگا شاہین ہوراں دے فن دا مونہہ بولدا ثبوت اے۔ اوہناں دی شخصیت دا نویکلا روپ تے اوہناں دی اندرلی محبت دے سومے اوہناں دے گیتاں راہیں پھٹدے نظری آوندے نیں۔

صادق شاہین ہوراں دی حیاتی سدھے سادھے بندے دی حیاتی جاپدی اے ایہو جھلک اوہناں دیاں لکھتاں وچ وی موجود اے۔ اوہناں دیاں کتاباں وچ عام انسان دی سوچ تے فکر جھلکارے ماردی اے اوہ اپنے اکھراں راہیں ادب وچ اجیہا وادھا کر رہے نیں جیہڑا لوکاں لئی مشعل راہ بن سکدا اے۔ اُمید اے پئی اوہناں دیاں ہور لکھتاں وی منظر اُتے آون گیاں تے پنجابی زبان دی ترقی وچ سوہنا وادھا بنن گیاں۔

References

1. Rabia asghar,Ashraf sohail diyan punjabi baal kahaniyan da tajziyati mutalia,Lahore:Lahore college for women university,2016..
2. Sadiq shaheen,gall baat,lahore
3. Sadiq shaheen,chiriyan tootay kaan,lahore:punjabi baal adabi board,2018,p:18
4. Sadiq shaheen,chanan wandday jugnu,lahore: Punjabi baal adabi board,2019,p:11
5. Ibid ,p:13
6. Sadiq Shaheen,gallan de vich gall lukai,lahore: maktaba shafi,2020,pg:15